

ΘΩΜΑΣ ΓΚΟΡΠΑΣ

ΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ
[1957-1983]

ΣΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ
ΠΕΡΝΑΕΙ Ο ΣΤΡΑΤΟΣ...
ΤΑ ΘΕΑΜΑΤΑ

 ποταμός

ΑΘΗΝΑ 2015

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΘΩΜΑ ΓΚΟΡΠΑ

ΠΟΙΗΣΗ

Σπασμένος καιρός, εκδ. Μινώταυρος, Αθήνα 1957.

Παλιές ειδήσεις, ιδιωτική έκδοση, Αθήνα 1966.

Πανόραμα, εκδ. Panderma, Αθήνα 1975.

Στάσεις στο μέλλον, εκδ. Εργατία, Θεσσαλονίκη ¹1979, ²1980· εκδ. Πορεία, Αθήνα ³1980· εκδ. Έξοδος, Αθήνα ⁴1983.

Περνάει ο στρατός..., εκδ. Πορεία, Αθήνα ¹1980· εκδ. Έξοδος, Αθήνα ²1983.

Τα θεάματα, εκδ. Έξοδος, Αθήνα 1983.

Τα ποιήματα [1957-1983]. Στάσεις στο μέλλον, Περνάει ο στρατός..., Τα θεάματα, εκδ. Γαβριηλίδης, Αθήνα ¹1995· εκδ. Κέδρος, Αθήνα ²2006.

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Ισιδώρα! Ισιδώρα! Ο τραγικός έρωτας της Ντάγκα με τον ποιητή Γεσένιν, εκδ. Γαβριηλίδης, Αθήνα 1995.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

Το πανηγύρι τ' Άη Συμού (μια μεσολογγίτικη λαογραφία), (με Βησσαρίωνα Γκόρπα), εκδ. Ζυγός, Αθήνα 1972.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Περιπετειώδες κοινωνικό και μύθο νεοελληνικό αφήγημα, εισαγωγή - βιογραφικά - ανθολόγηση (1850-1950), δύο τόμοι, εκδ. Σίτσυρος, Αθήνα 1981.

ΚΑΛΕΣ ΤΕΧΝΕΣ

Στέρης, το τραγικό παραμύθι της ζωής και του έργου ενός πρωτοπόρου, 18 κριτικά άρθρα γύρω από μια έκθεση, εκδ. Πανόραμα, Αθήνα 1982.

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Το βιβλίο όλων των ημερών. Η πρώτη μου ατζέντα, εκδ. Δελιθανάση, Αθήνα 1992.

ΣΤΗΡΙΞΗ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ (Επιμέλεια-βιογραφικά-πρόλογοι)

Γεράσιμος Βώκος, *Ο εκτοπισμένος κ.ά. διηγήματα*, επανέκδοση, εκδ. Έξοδος, Αθήνα 1983.

Νικόλαος Β. Βωτυράς, *Ο μάγκας του ωρολογίου*, επανέκδοση, εκδ. Έξοδος, Αθήνα 1983.

Αλέξανδρος Παπαδιαμαντής, *Αθηναϊκά διηγήματα*, εκδ. Σπηλιώτη, Αθήνα [1990].

Ευάγγελος Λεμπέσης, *Η τεράστια κοινωνική σημασία των βλακών στο σύγχρονο βίο*.

Μελέτη κοινωνική και ψυχολογική. Μεταγλώττιση και ένα κείμενο γραμμένο από τον Θωμά Γκόρπα, εκδ. Σπηλιώτη, Αθήνα ¹1990, ²2003, ³[2004].

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ-ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΕΡΓΩΝ

Georges Jean, *Γραφή, η μνήμη των ανθρώπων*, μετάφραση, σύνθεση και συγγραφή του παραρτήματος με τα «Ελληνικά ντοκουμέντα», εκδ. Δελιθανάση, Αθήνα ¹1991 [1992], ²1994, κ.ά.

Ποταμόπλοια / 7

Θωμάς Γκόρπας

Τα ποιήματα [1957-1983].

Στάσεις στο μέλλον, Περνάει ο στρατός..., Τα θεάματα

© 2015, Κληρονόμοι Θωμά Γκόρπα & Εκδόσεις ΠΟΤΑΜΟΣ

Τυπογραφική επιμέλεια: Δημήτρης Παπακώστας

Σχεδιασμός εξωφύλλου: Δάφνη Κουγέα

Σελιδοποίηση: Βίβιαν Γιούρη

Εκτύπωση: Φωτόλιο & Typicon

Εκδόσεις ΠΟΤΑΜΟΣ

Ξενοκράτους 48, 106 76 Αθήνα, τηλ. 210 7231271, fax 210 7254629

www.potamos.com.gr, info@potamos.com.gr

ISBN 978-960-545-058-8

*Του Σπύρου
και της Μαρίας Γκόρπα*

Απάνω Αγορά. Μεσολόγγι, 1953.

ΣΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Σπασμένος καιρός

Πλατεία Ομοιοίας, Αθήνα, αρχές δεκαετίας του '50.

Οδός Σταδίου, Αθήνα, αρχές δεκαετίας του '50.

ΘΕΣΗ

Στην άσφαλτο κυλάει το μεσημέρι λαβωμένο.

Όλα σπασμένα.

Σπασμένα γόνατα

λαιμοί

χέρια σπασμένα

σπασμένα συνθήματα

σπασμένες φωνές

σπασμένο τραγούδι

σπασμένο.

Όμως εμείς το περιμένουμε να 'ρθει μέσ' από σημαίες κ' αίματα

τ' αλάβωτο μεσημέρι

μες στο σπασμένο καιρό

που λογαριάζεται κιόλας με το μέλλον.

ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ΑΝΘΟΥΣ

Κορίτσι λαϊκής πολυκατοικίας
μεγάλωσες κι ομόρφυνες ανάμεσα σε δυο λεικάνες
στη μια τρίχες και σαπουνάδες
από ξυρίσματα ποδιών δεκαπεντάχρονων κοριτσιών
στην άλλη τα νερά της νύχτας.
Άνθος που φύτρωσες εκεί που δε φυτρώνουν άνθη
αλλ' απροσδόκητα φασόλια
σ' έκοψα και σε ρίχνω πάνω σε παρέλαση εργατικής
πρωτομαγιάς.

Άνθος δωματίου με τέσσερα κρεβάτια που
δεν επιτρέπει βήματα δεν επιτρέπει όνειρα
δεν επιτρέπει να περάσει μέσα ο ήλιος να περάσουν τραγούδια.

Κορίτσι μου έχεις μια μαμά που αδιαφορεί για σένα
έναν μπαμπά που σ' ερωτεύεται
μιαν αδερφή που σε μισεί μόνο και μόνο για την ομορφιά σου.

Κορίτσι μου τη «ζώνη» που φοράς
πρώτο παράσημο μικρής πουκαμισούς
μην τη θυμάσαι

δεν το μπορεί να σου κερδίσει την ελπίδα.

Πρόσεξε το χαμόγελό μου το χαμόγελο εκείνων
που έμαθαν το τραγούδι της οργής και της αγάπης.

ΠΙΚΡΗ ΕΠΟΧΗ

Σαν ήμαστε μικρά παιδιά
δεν πρόφτασαν να μας κρατήσουν οι γονείς μας απ' το χέρι
και να μας πάνε πουθενά
ήτανε κιόλας σκοτωμένοι άρρωστοι ή χαμένοι.
Τότε αντί για καλημέρα λέγαμε
έως πότε έως πότε έως πότε
αντί για καληνύχτα σιωπούσαμε
σχεδιάζοντας μες στην αμφιβολία της νύχτας
παιγνίδια και χαρές στο νέο καιρό της λευτεριάς.

Τότε το ωραίο κορίτσι μας το λέγαμε Γιολάντα.
Η Γιολάντα
μας πότιζε πίκρα και μίσος
έτσι καθώς καμάρωνε τ' απόγευμα απ' το παράθυρό της
ντυμένη του προσώπου της το φως και το γαλάζιο φόρεμά της
χωρίς πληγές χωρίς καημό και αίματα
ξεχειλισμένη αληθινό φαί και τη γλυκιά ομορφιά της.
Τη βλέπαμε για μια στιγμή μέσα στα μάτια κ' έλαμπε
ύστερα βλέπαμε το δρόμο που έλαμπε πάντα και μας καλούσε
για τις ουρές της διανομής και τη σκληρή μαυραγορά
που ήτανε θέα απροσπέλαστη σαν έτοιμο μαχαίρι.

Θυμούμαστε πως στον κόρφο μας
φώλιαζε ένα πουλί
μας εκρατούσε από το χέρι η περηφάνια
μας εκρατούσε από το χέρι η οργή
και προχωρούσαμε

με τ' όραμα μισού πέδιλου από λάστιχο αυτοκίνητου
με τ' όραμα μισού σπυριού μπομπότας.
Δε μας εγύρισε πίσω ποτέ η βροχή
κι ο άνεμος που μας σώριαζε στο δρόμο.
Τα ξεσχισμένα πόδια μας δε χάθηκαν στη λάσπη
φυλάξαμε τα μάτια μας να μην τα σβήσει η καταχνιά
τα ξυλιασμένα χέρια μας κρατούσαν την καρδιά μας
μην τη σκοτώσει η ανημποριά μην την κερδίσει η πίκρα.
Κι όταν πούλαγε η μάνα μας τα ρούχα της και τα χρυσαφικά της
για ένα κινίνο ή δυο κλωνιά σταφίδα
εμείς μαθαίναμε να περιμένουμε τη λευτεριά.
Δεν κλάψαμε ποτέ.

ΕΝΑ ΣΠΟΥΔΑΙΟ ΑΓΟΡΙ

Αυτό το αγόρι
που τρώει σάμαλι στο χαλβατζίδικο της οδού Αθηνάς
είναι ένα αγόρι σας λέω.
Κι ας έχει τα μαλλιά του χτενισμένα σαν κορίτσι
κι ας έχει το πουκάμισο ανοιγμένο σαν κορίτσι
κι ας διαμαρτύρεται πως έχει τρυφερή φωνή.
Είναι ένα αγόρι.
Τα χέρια του σακατεμένα
κι όμως φοράει ένα μεγάλο πρόστυχο δαχτυλίδι.
Τα χέρια του σακατεμένα
κι όμως φοράει ένα σακατεμένο σκοτεινό ρολόι.
Το παντελόνι του τόσο στενό
έτσι που να δείχνει και να προκαλεί.
Μην απορήσετε
όταν το δείτε αγκαζέ με τη χαρβαλωμένη πόρνη
εκεί όπου τελειώνει ο δρόμος ο έρωτας κ' οι προφυλάξεις.
Είναι ένα αγόρι.
Προσέχει το βήμα του προσέχει τη φωνή του
προσέχει τις χειρονομίες και τη ματιά του
μα είναι ένα αγόρι σας λέω
και δουλεύει σε μηχανουργείο από τότε
που τα όνειρά του έγιναν στάχτη σκοτεινιάσμα των ματιών του.
Είναι σπουδαίο αγόρι
γιατί αλλιώς πώς θα μπορούσε μέσα του
να σταματάει και να πεθαίνει η ζωή;
Κ' εμείς του καταθέτουμε στεφάνια σάμπως να 'ναι
κανένας άγνωστος στρατιώτης.

ΑΣΗΜΑΝΤΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ

Στις εννιά το βράδι
ο νεαρός
με το μπλε κουστούμι
και την κόκκινη γραβάτα του σαββατοκύριακου
έβαλε χέρι
στα πισινά του δουλικού που θαύμαζε τη βιτρίνα
με το γιαούρτι του σπιτιού στα δυο του χέρια.
Τα μάτια του δουλικού δυο
ματωμέν' αστέρια.
Η καρδιά του
κύλησε
στο πεζοδρόμιο.

Δε φώναξε
– Βοήθεια...

Δεν παρακάλεσε για τίποτε.

Ήξερε.

Για τούτο έφυγε με το γιαούρτι του σπιτιού στα δυο του χέρια.

Κ' εμείς βαλθήκαμε να ψάχνουμε για την τιμή μας
που κύλησε

κατά λάθος
στο ρείθρο...

ΠΩΣ ΜΑΣ ΚΕΡΔΙΣΕ ΜΙΑ ΚΟΠΕΛΑ

Ήρθε μια κοπέλα στο γραφείο μας το πρωί
χωρίς μπογιές στο πρόσωπο
χωρίς κακόν άνεμο στα μάτια.
Μας έφεγγε χαμόγελο αληθινής καλημέρας.
Ο προϊστάμενος της έδειξε την εξουσία του.
Η συνάδελφος την ομορφιά της που δεν είχε.
Ο συνάδελφος μια ηλιθιότητα που της συνέφιασε το πρόσωπο.
Κ' η μουχλιασμένη κάμαρα
μια στενοχώρια που της κέρδισε την καρδιά.
Όμως ήταν κοπέλα που δεν ξέρει την εξουσία
που ξέρει να κυβερνάει την ομορφιά της
που συμερίζεται την προστυχιά
μα προπαντός
ήταν κοπέλα που έμαθε με πολύ κόπο
να ξανακερδίζει την καρδιά της.
Ήταν απλώς μια εργαζόμενη κοπέλα
κ' έσπερνε πίσω της το μέλλον δύσκολο μα βέβαιο.

ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟ ΣΤΗΝ ΟΔΟ ΣΤΑΔΙΟΥ

Ένα παιδί σωριάστηκε μες στη γιορτή του δρόμου.

Ήταν τα μάτια του άγρια ξένα και βυθισμένα.

Το κεφάλι του στην πέτρα βρόντηξε ξεβρόντηξε
το κορμί του σαν το ελάφι και σαν τ' άλογο.

Απ' το στόμα του πετάχτηκαν αφροί

κ' έπαιξαν στα μάτια σας

απ' το στόμα κι απ' τη μύτη τίναξε το αίμα του
που έκατσε στα μάτια σας κι άρχισε να κλαίει.

– Από πείνα. Είπατε.

Τα πόδια σας πώς είναι ακόμα ανάλαφρα για τον περίπατό σας;

– Από πείνα. Είπατε.

Τα χέρια σας πώς ξεριζώθηκαν ωραίοι μου από τους ώμους σας;

– Από πείνα. Είπατε.

Τα μάτια σας πώς σκοτεινιάσαν μπρος σε τόσα χρώματα και
φώτα;

– Από πείνα. Είπατε.

Σηκώστε το λοιπόν να μη βουλιάξει ο δρόμος...

ΕΠΙΣΚΕΨΗ

Ήταν απ' τις γυναίκες που φυλάγουν πίσω από κάγκελα
την ομορφιά τους.

Αντί για τσίχλα μάσαγε τη λέξη αυτοκίνητο
πρώτη και τελευταία ίσως γκαστριά της.

Τη μαμά της έλεγε ρομαντική
τον μπαμπά της πονηρό γέρο
τον αδερφό σεμνότυφο το σύζυγο
«Να ξέρατε τι γλυκός που είναι ο Μανόλης
μόνο που αφιερώθηκε στην ιατρική».

Όσο για τον εαυτό της
«Τι άθλιο στομάχι που έχω Θε μου παλαιά κολίτις τι να σας πω!»
«Αμυγδαλέλαιο κόρη μου» συμβούλεψε η νοικοκυρά.
Κι αυτή περήφανα στύβοντας το πρόσωπό της σε μικρό χαμόγελο
«Ήπια χωρίς ωφέλεια δυστυχώς».

«Παλαιά κολίτις» έλεγε και ξανάλεγε μα το ξεχνούσε αμέσως
για να πει

κάτι πιο γλυκό πιο φευγαλέο μπας και με πείσει
πως δε φυλάγει πίσω από κάγκελα την ομορφιά της.

Εύκολο να σας μιλήσω μόνο για το πρόσωπό της.

Η υπόλοιπη ονειρευόταν σπαρταρώντας μέσα στο μαύρο της
παλτό.

Χρώματος ελαφρώς καναρινί ανασηκωμένη μύτη
μάτια ενδοστρεφή γι' αυτό τότε εβένινα τότε χαμένα.

Εβένινα και τα μαλλιά της ανεξάντλητα όμως
έπαιζαν εναλλάξ το ρόλο των ματιών.

Το στόμα της πληγή ανθισμένη ή μικρό χάος με εξαίσια όρια
ή αν θέλετε μικρό κόκκινο ρόδο με κόκκινο άρωμα.

Το στόμα της ομολογώ και μόνο αυτό
ολόκληρη ώρα με κρατούσε κοντά της
ώσπου ανακλαδίστηκε και μου έσφιξε το χέρι:
(«Χάρηκα πολύ νεαρέ χρόνια πολλά.

Καλημέρα σας»).

Χαμογελούσε όχι όπως χαμογελάς εσύ κ' εγώ
καθώς το στόμα της μου θύμιζε την άλλη πληγή.

Επιτρέψτε μου να ονειρεύομαι το κορμί της.

Παρακαλώ σκεφθείτε αυτή την εικοσάρα νιόπαντρη
επισκέπτρια στο σαλόνι δυο γέρων
χωρίς παιδιά χωρίς σκυλιά και τέτοια
σαλόνι στολισμένο με ακριβά έπιπλα κάδρα ακριβότερα
πλήξη ακριβότερη κι από τα κάδρα
και μένα να ονειροπολώ ζωή πέρα από έπιπλα κάδρα και πλήξη.

Επισκέπτρια στο σαλόνι

με τη χαρά των παιδιών από πέντε έως ογδόντα πέντε χρονώ:

ένα χριστουγεννιάτικο δέντρο.

ΕΚΔΡΟΜΗ

Τη συντροφιά μας τραγουδώ αραγμένη σ' όχτο
χωρίς κόπο.

Έχω να κάμω μ' έτοιμο τραγούδι.

Μας φωτογράφισε ο φίλος τη στιγμή που έπεφτε ο ήλιος
όταν σα μουσική περνούσαν πλάι μας αρνιά
και το παιχνίδι των κυμάτων
ερχόταν να συνεχιστεί μέσα στα στήθη μας
πλάι στο παιχνίδι της Επανάστασης.

Η μέρα κύλησεν αζέχαστη

τώρα αναπαύεται στο αίμα μας
και στα τραγούδια της οργής και της αγάπης.

Όνειρο ήτανε κακό τα ΙΧ σταματημένα στον πευκώνα
όνειρο ήτανε κακό η πληγιασμένη αμμουδιά
απ' τ' αδειανά κουτιά της μύρας και της κόκα κόλα
όνειρο ήτανε κακό η θαλασσινή ομορφιά
με τους αμφίβολουσ κολυμβητές κοντά μας
τους πεθαμένους άνθρωπος να ζητιανεύουν μάταια
ένα κομμάτι απ' την καρδιά μας.

Η κυριακάτικη εκδρομή στη Λούτσα
είν' ένα κέρδος μέσα μας σαν πίστη και το τραγουδώ
χωρίς αμφιβολίες και κόπο.

Έχω να κάμω μ' έτοιμο τραγούδι
ξέρουμε δα τι πα να πει αυτό.

ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Μνήμη Γιώργη Ζάροκου

Νεολαίε με το χαρτί του γυμνασίου
εσύ που στο σχολείο σήκωνες το χέρι για να πεις
όχι το μάθημα μα την αλήθεια
σήκωνε πάντα αυτό το χέρι που το γέννησε
της δικαιοσύνης ο καημός κ' η σιγουριά τού αύριο.

Νεολαίε με το χαρτί του γυμνασίου
τα χέρια σου ανεβοκατεβαίνουν
πάνω σε τραπέζια καφενείων
καταχνιασμένων απ' την τσιγαρίλα
και τις ανάσες πεινασμένων
τα χέρια σου ανεβοκατεβαίνουν
πάνω σε μεγάλες πόρτες
που δε θ' ανοίξουν ποτέ από μέσα.

Νεολαίε με το χαρτί του γυμνασίου
είσαι η φωτιά που ετοιμάζει η απελπισία
και θα κάψει τις σημαίες των αρχόντων.
Κι αν το ψωμί κ' η γνώση ανταλλάσσονται
με τ' άλλο χαρτί που εσύ δεν έχεις
μην αρνηθείς γι' αυτό το ρόλο που σου ανάθεσε ο καιρός.
Οι μέρες μας κυλούν σα χειμωνιάτικα ποτάμια
στους δρόμους φέγγουν φαναράκια μίσους
στους δρόμους αλαφιάζονται οι μικρές παρέες
καθώς απ' τις γωνίες οι μισθοφόροι
με στιλέτα ξεμπουκάρουν και παγίδες.
Όμως τα δαγκωμένα λόγια ακολουθούν τραγούδια.

ΕΛΛΕΙΨΗ ΠΑΓΟΥ ΣΤΗ ΣΥΝΟΙΚΙΑ

– Δώσε μου ένα τέταρτο.

Πικραμένη μάνα με το ρημαγμένο στήθος!

– Εσύ δεν παίρνεις το χειμώνα.

– Δώσε μου ένα τέταρτο παλικάρι μου

θα παίρνω και το χειμώνα.

– Δώσε μου ένα τέταρτο.

Απαρηγόρητο κορίτσι που σε φέγγει η πείνα!

– Εσύ δεν παίρνεις κάθε μέρα.

– Δώσε μου ένα τέταρτο κυρ Ηλία

θα παίρνω κάθε μέρα.

– Δώσε μου ένα τέταρτο.

Γέρο μου δεν είναι εγγύηση η απόγνωση!

– Εσύ αποκλείεται να 'χεις ψυγείο.

– Δώσε μου ένα τέταρτο καλόπαιδο

του χρόνου θ' αγοράσω και ψυγείο.

Νεαρέ εμποράκι βλάκα

αύριο θ' ακριβύνουν τα τσιγάρα

και θα καπνίζεις βασικά

αύριο θ' ακριβύνουν τα εισιτήρια και το σινεμά

και θα το χάσεις το κορίτσι σου.

Νεαρέ εμποράκι βλάκα

αύριο θα πεθάνεις για μιαν ένεση

που θα τιμάται

με τη ζωή σου.